

NAUKA OČIMA DJETETA

DIGITALNI KATALOG PORTRETA

Ministarstvo
prosvjete, nauke
i inovacija

DAMAR
Lab

O PROJEKTU

Projekat Portreti pažnje je naučno-edukativna inicijativa Instituta DAMAR, realizovana uz podršku Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija Crne Gore, kojem dugujemo posebnu zahvalnost što je prepoznalo značaj ove ideje i omogućilo da je ostvarimo.

Kroz niz radionica i igara, djeca su upoznala osnovne principe psiholoških istraživanja i, uz pomoć eye-tracking tehnologije – specijalnih uređaja koji prate pokrete oka – otkrila na šta i kako najčešće usmjeravaju svoju pažnju dok posmatraju slike ili rješavaju zadatke.

Na taj način svako dijete postalo je i istraživač i umjetnik: ovi podaci o njihovoj pažnji pretočeni su u jedinstvene vizuelne portrete – slike naslikane pogledom.

Naše je veliko zadovoljstvo predstaviti kolekciju njihovih Portreta pažnje, praćenih komentarima i ličnim doživljajima. Portreti predstavljaju pojedinačne reakcije djece na identičnu sliku, zabilježene i pretvorene u portrete koji slave njihovu jedinstvenost. Upravo kroz njihove individualne portrete možemo vidjeti kako su se fokusirali na različite detalje i djelove slike, otkrivajući svoje lične interese, ideje i način razmišljanja. Portreti koji su pred vama zasnovani su na principu takozvanih toplotnih mapa, odnosno što je boja toplija, to znači da je dijete tom dijelu slike posvetilo više pažnje. Suprotno tome, prazni prostori predstavljaju zone ne-viđenog. A kako je pažnja igra sa nultom sumom – kad nečemu posvetimo pažnju to istovremeno znači da nešto drugo ostaje zanemareno – onda nam i taj neistraženi prostor govori ne samo šta dijete jeste primijetilo, već i šta nije.

Ovaj digitalni katalog je trajni zapis projekta. On ne čuva samo rezultate radionica i izložbe, već i podsjeća na vrijednost pažnje u vremenu u kojem živimo. U eri koju obilježavaju globalni ratovi za pažnju, željeli smo da pokažemo djeci – i njihovim roditeljima – da je pažnja dragocjen resurs koji vrijedi njegovati, jer upravo ona predstavlja kapiju kroz koju prolaze učenje i iskustvo, ali i drugarstvo i sreća.

Nadamo da će ovaj katalog ostati kao dugotrajni trag jedne važne inicijative i podsjetnik da pažnja, kada se njeguje i čuva, je izvor znanja, kreativnosti i radosti.

Zahvaljujemo djeci, roditeljima, školama i partnerima na povjerenju i učešću. Neka vas ovi Portreti inspirišu da svakog dana ostavite makar mali prostor za pažnju – jer ona je prvi korak ka ispunjenom i srećnom životu.

ZAŠTO BAŠ PAŽNJA?

Svi intuitivno razumijemo šta znači biti pažljiv i obratiti pažnju na nešto. Znamo i da pažnja ima posebnu vrijednost – izraz pokloniti pažnju voljenoj osobi se smatrao jednim od najdragocjenijih darova koje im možemo pružiti. Važnost pažnje je teško precijeniti: gotovo sve što radimo zavisi od nje, od bezbijeđenog prelaska ulice i igranja loptom do rješavanja zadata iz matematike, od uživanja u hrani i druženju do učenja napamet pjesmice za naredni čas.

Jedan od najviše proučavanih pojmova u psihologiji, pažnja je sila koja oblikuje naš svijet i naša društva na različite načine. Živimo u privredi zasnovanoj na pažnji, gdje se sve veći dio rada obavlja intelektualno, zaviseći direktno od sposobnosti pojedinca da se fokusira na zadatak pred sobom. Naša pažnja je ujedno i najtraženija roba na tržištu – neke od najvrijednijih kompanija na svijetu poput Google-a i Facebook-a svoje profite ostvaraju monetizujući i prodajući našu pažnju oglašivačima.

Jedan od najvažnijih tokova našeg doba, razvoj vještačke inteligencije, takođe se oslanja na koncept pažnje. Ne slučajno, revolucionarni rad iz 2017. godine od kog je krenuo uspon vještačke inteligencije kakvu danas poznajemo nosi naziv Sve što je potrebno je pažnja. U njemu, pažnja je prepoznata kao ključna funkcija, kako u mašinama, tako i u ljudima – kao mehanizam koji omogućava da se iz mora informacija izdvoje oni dijelovi koji zaista imaju smisla.

Sa druge strane, pažnja je temelj i za naše mentalne sposobnosti: čitanje, učenje, dijalog, stvaranje stavova. Kada je pažnja rascjepkana, trpe i naše vještine razmišljanja, pamćenja i razumijevanja. Kada je negujemo i usmjeravamo, otvaramo vrata znanju, kreativnosti i mudrosti. Upravo zato ovaj projekat stavlja pažnju u centar – jer ona nije samo alat našeg uma, već i valuta našeg vremena, našeg društva i, u konačnici, našeg života.

Ipak, digitalni svijet u kojem današnje generacije odrastaju značajno je izmijenio način na koji se pažnja razvija i koristi. Nagli porast dostupnosti pametnih telefona, društvenih mreža i aplikacija za trenutnu zabavu donio je ogroman broj mogućnosti, ali i izazova. Pametni telefon danas nije samo sredstvo komunikacije – on je i televizor, igračka, knjiga, društveni centar i izvor stalnih notifikacija. Djeca i adolescenti suočeni su sa pritiskom da budu stalno dostupni, da odgovore na svaku poruku, da prate najnovije trendove i da ne propuste nijednu objavu.

Prosječan tinejdžer dobija 237 notifikacija dnevno. Istraživanja pokazuju da već nakon 49 sekundi rada, osoba pređe na drugi zadatak – i tako u krug, sve teže zadržavajući fokus. Nije čudo što su djeca često razdražljiva, rasijana ili umorna. Kao društvo, moramo se zapitati : da li je ovo put koji želimo za našu djecu? Ako znamo da pažnja oblikuje ne samo ono što znamo, već i ono što postajemo – onda imamo odgovornost da stvorimo uslove u kojima će pažnja biti zaštićena, njegovana i razvijana.

Zato postoje rješenja. Naučna istraživanja i iskustva iz prakse pokazuju da postoje jednostavne, a djelotvorne intervencije kao što su zabrana pametnih telefona prije srednje škole, zabrana društvenih mreža prije šesnaeste godine i škole i univerziteti bez telefona. Uvođenjem okruženja za učenje bez digitalnih distrakcija, omogućavamo mladima neometano učenje, druže se i razvijaju. Ova odluka već je zaživjela u mnogim crnogorskim školama, zahvaljujući inicijativi Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, i predstavlja važan korak ka zaštiti obrazovnog prostora.

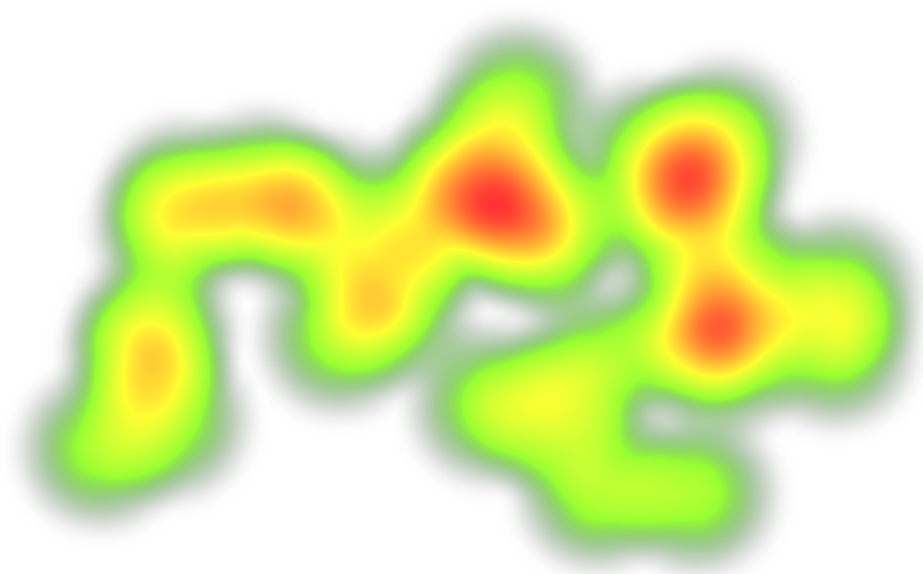
Međutim, pored toga što pažnju treba štititi, pažnju možemo i razvijati. Danas znamo da mozak nije statičan organ, već adaptivna i plastična struktura koja se može trenirati. Brojne aplikacije i edukativni programi nude djeci priliku da kroz igru razvijaju radnu memoriju i sposobnost kontrole pažnje. Aplikacije poput Nuroe, razvijene na osnovu višegodišnjih naučnih istraživanja, omogućavaju čak i najmlađima da treniraju svoj mozak na isti način kao što treniraju mišiće u sportu.

Pažnja je dragocjena – i zato je treba poklanjati samo onom i onima koji su je vrijedni.

Pažnja je dragocjena – i zato je treba poklanjati samo onom i onima koji su je vrijedni.

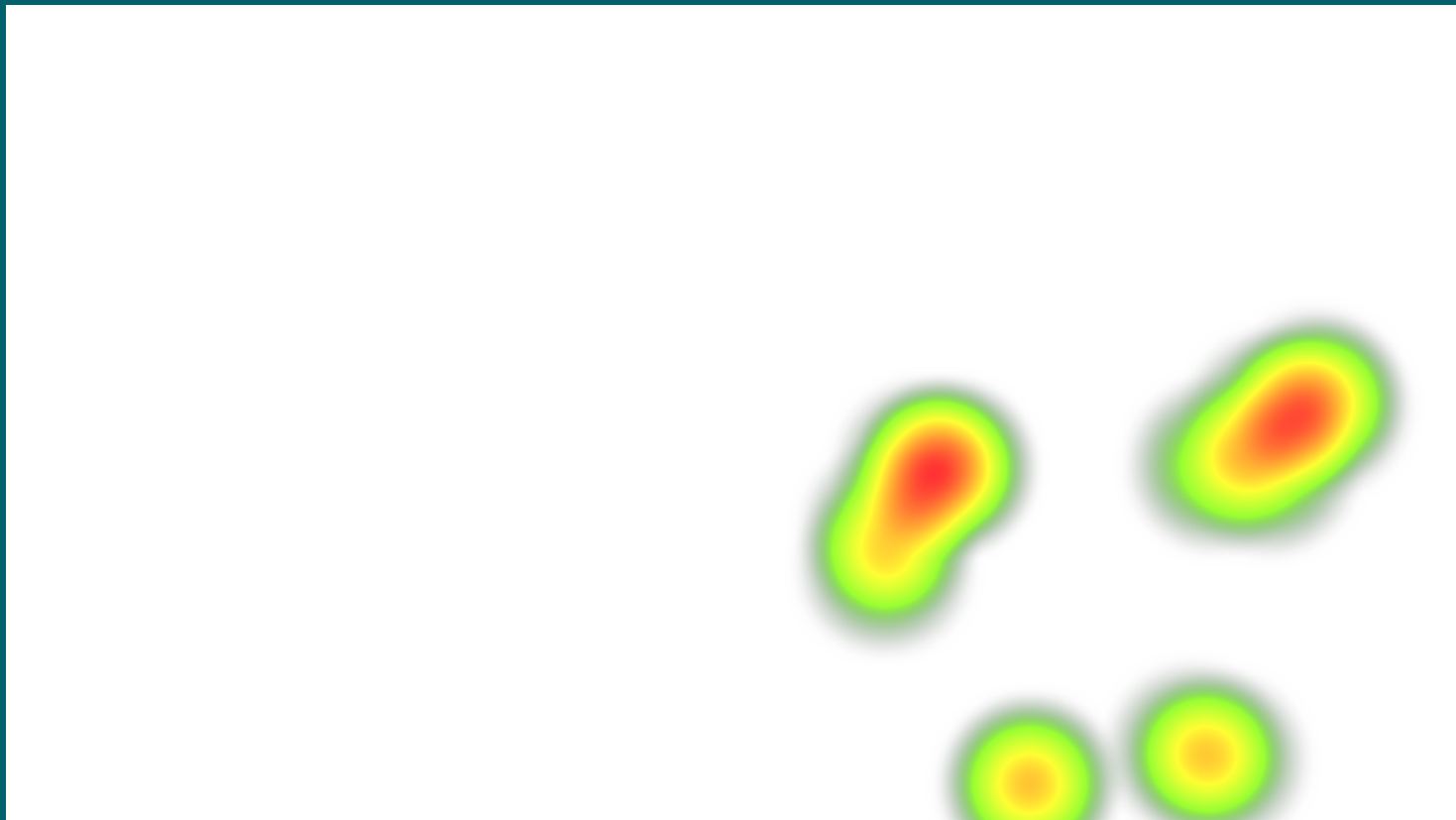
Pažnja je vještina – i kao svaka vještina, ona se može učiti, trenirati i usavršavati. A što ranije je počnemo njegovati, to će duže trajati i biti snažnija.

DOPALA MI SE IGRICA NA KOMPJUTERU. NAUČIO SAM ŠTA ZNAČI PAŽNJA I ZAŠTO JE VAŽNO BITI KONCENTRISAN, DA NE BIH U NEČEMU POGRIJEŠIO.

PETAR (7)

NAJVIŠE MI SE SVIĐEO TEST SA LAPTOPA. SVIĐEO MI SE I NAČIN PREDAVANJA.
INTERAKTIVNA IGRICA MI SE TAKOŽE SVIĐELA.

LENA (11)

NAUČILA SAM ŠTA JE PAŽNJA, KOJE NAM STVARI ODVLAČE PAŽNJU. BILO MI JE JAKO LIJEPA, NAUČILA SAM MNOGO TOGA I O PSIHOLOGIJI. NAUČILA MNOGO O NAUCI, EKSPERIMENTIMA. NAJVIŠE MI SE DOPAO TEST, A I SLUŠANJE GOSPODINA MILOŠA I NJEGOVE KOLEGINICE.

JANA (10)

NAUČIO SAM DA VJEŽBAM PAŽNJU, ŠTA JE NAUKA I KAKO SE PONAŠAJU NAUČNICI.

LAZAR (7)

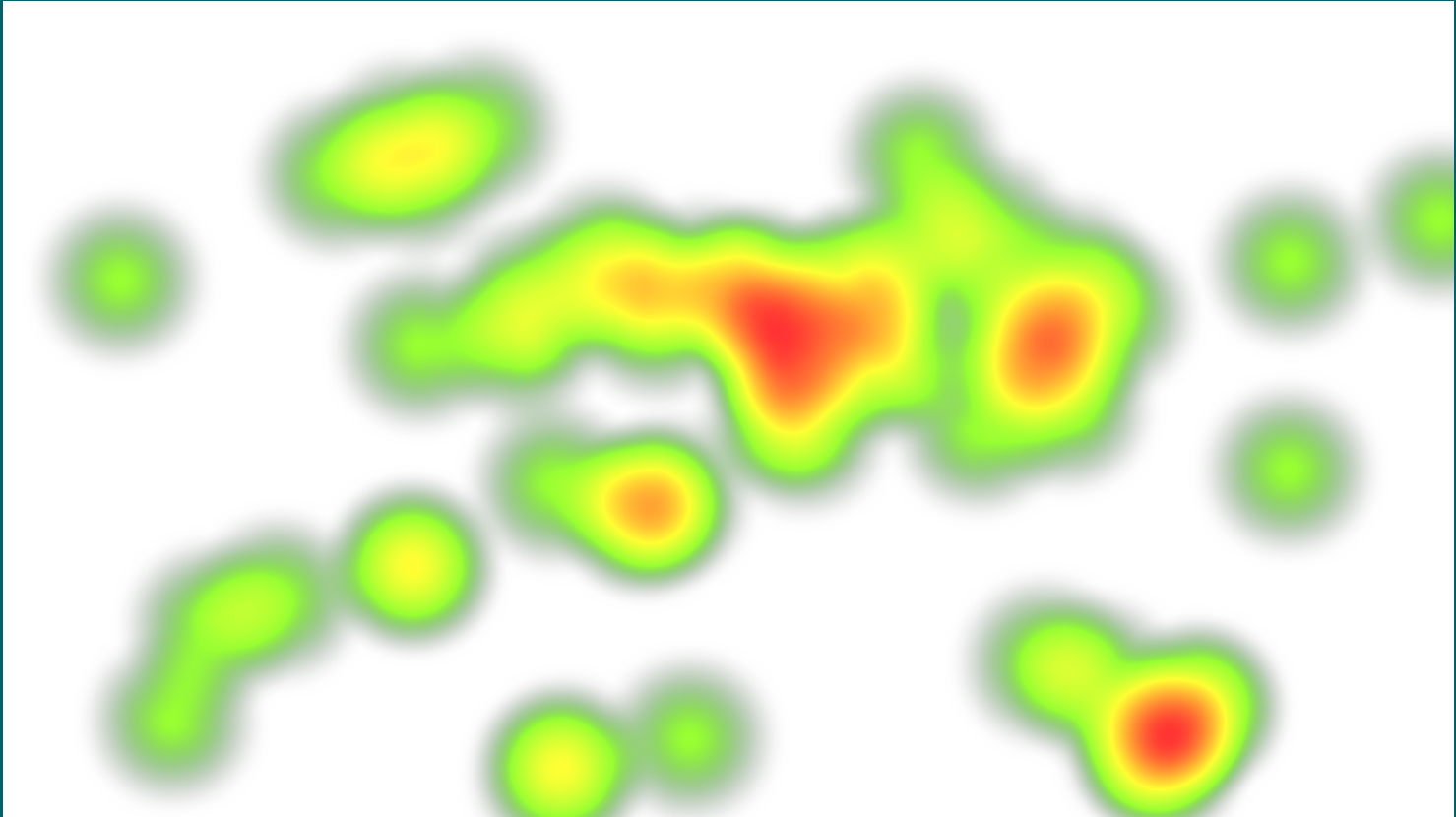
NAJVIŠE MI SE SVIÐELO KADA SMO TRAŽILI ČOVJEČULJKA NA SLICI.

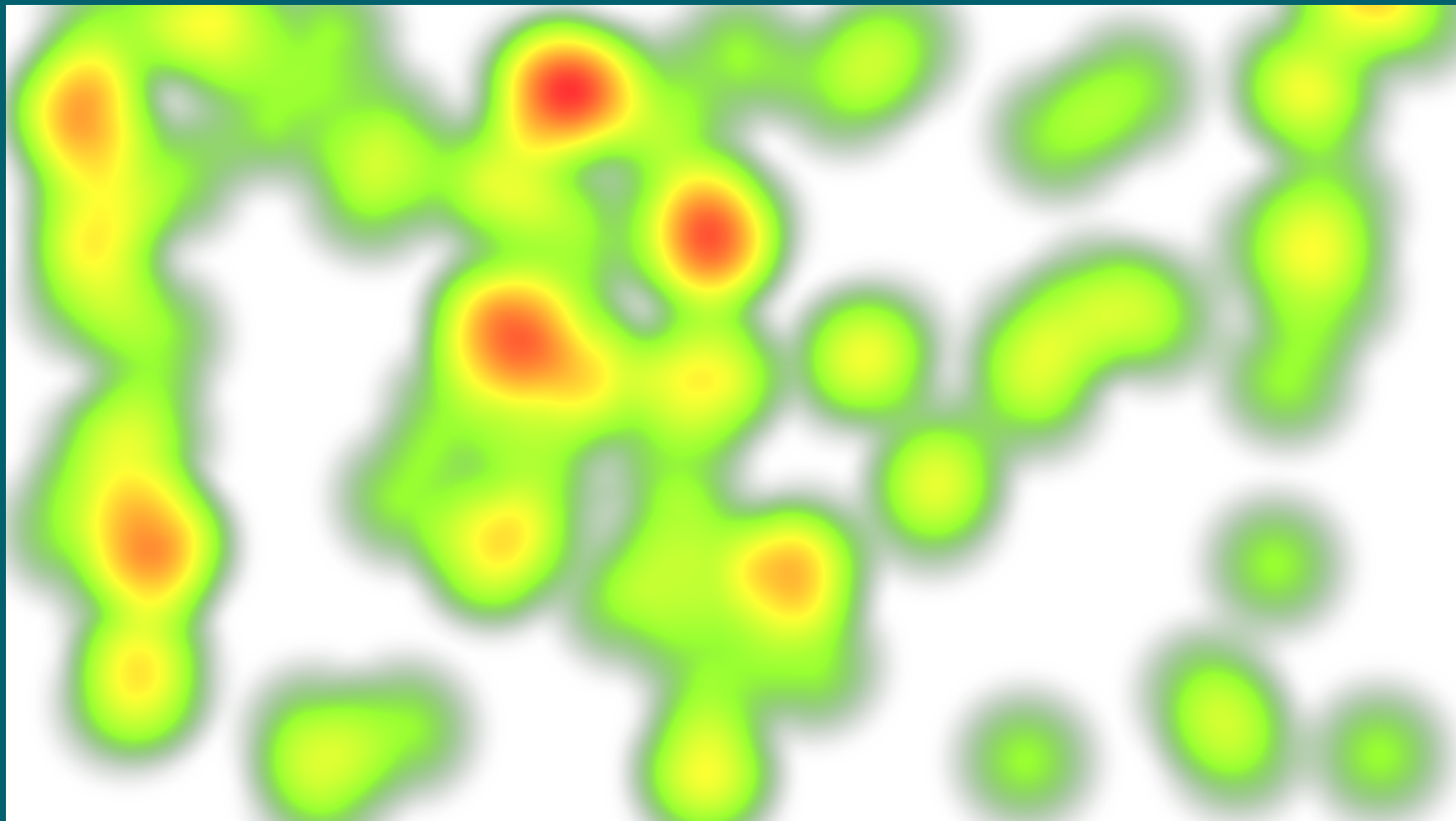
MILA

NAUČILA SAM ŠTA JE PAŽNJA. NAJVIŠE MI SE SVIĐELO UČENJE NOVIH STVARI.

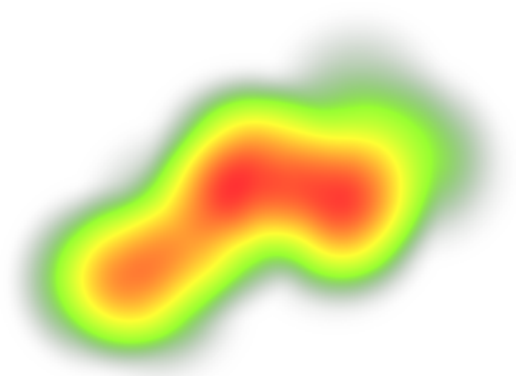
VARJA

OVO JE BILO NAJLJEPŠI PROJEKAT! NAUČILA SAM SVE O NAUCI.

KLARA (10)

BILO MI JE TEŠKO DA SAMO BULJIM U TAČKU. BILO MI JE LAKO DA NAĐEM WALDA.

TEON (9)

KAD SAM TRAŽIO WALDA I IGRAO IGRICE – TO MI SE NAJVIŠE SVIĐELO.

DAČO (4)

NAJVIŠE MI SE SVIÐELO KAD SMO PRIČALI O PAŽNJI. NAUČIO SAM VIŠE O PAŽNJI.

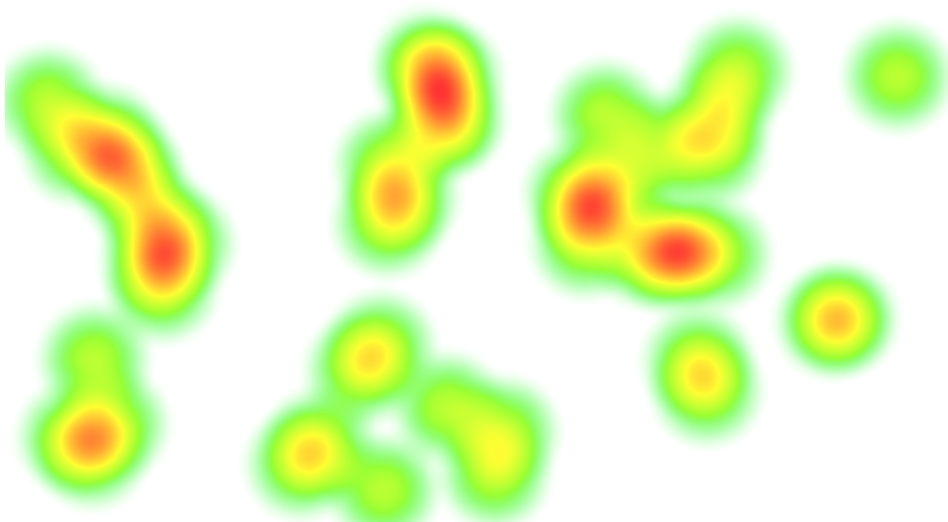
VUK (7)

BILO MI JE MALO TEŠKO I DOPALO MI SE. BILO MI JE ZABAVNO KAKO SAM NALAZIO
BROJ 3.

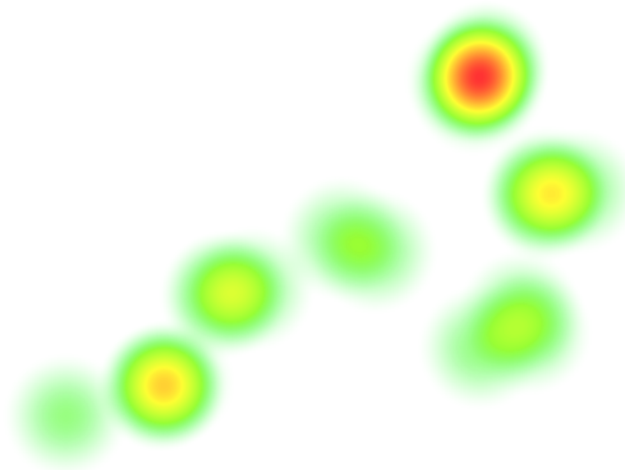
VEDRAN (6)

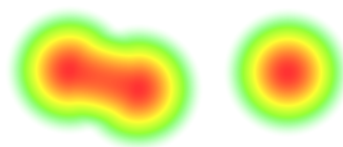

JA SAM NAUČIO DA MORAM DA PAZIM I DA SE SKONCENTRIŠEM. MENI SE DOPALO
KAD SAM TRAŽIO WALDA.

NIKOLAJ (8)

**JAKO MI SE SVIĐELO. SVIĐELE SU MI SE IGRICE I NAUČIO SAM MNOGE PAMETNE
STVARI.**

KOSTA (10)

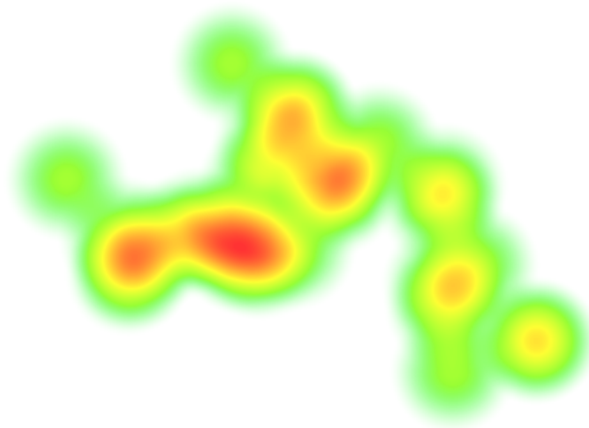
. BILO MI JE MALO TEŠKO DA ZADNJEM TESTU ALI JE BILO SUPER.

ELENA (9)

DOPALO MI SE. NAUČIO SAM ŠTA JE NAUKA.

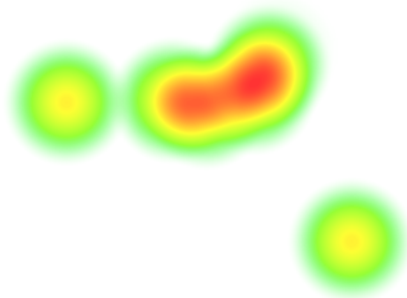
NIKŠA (6)

PROJEKAT MI SE PUNO DOPAO. POSEBNO MI SE SVIĎEO DIO SA IGRICAMA. NAUČIO SAM DA BUDEM MALO VIŠE STRPLJIV.

KRISTIЈAN (7)

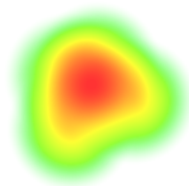
**MENI JE SVE BIJELO LIJEPO. NAUČILA SAM MNOGO NOVIH STVARI. KAO ŠTO SU ŠTA
JE PSIHOLOGIJA I PAŽNJA. I NAJVIŠE MI SE SVIĐELO KAKO NAM JE PSIHOLOG MILOŠ
OBJAŠNJAVAO SVE SAM ZAPAMTILA.**

LANA (10)

**DOPALE SU MI SE IGRE NA KOMPJUTERU. NAUČILA SAM KAKO ISTRAŽIVATI I PRONAĆI
ODGOVOR NA PITANJA.**

DUNJA (10)

DOPALO MI SE TO ŠTO SU BILI ZANIMLJIVI PRIMJERI. NAUČILI SAM ŠTA ZNAČE RIJEČI
ISTRAŽIVAČI NAUČNIK KAO I ŠTA MOŽE DA NAM DOVUČE ILI ODVUČE PAŽNJU.

ISKRA (10)

O NAMA

DAMAR Lab je nastao iz ideje da snagu nauka o ponašanju uvedemo u poslovni i organizacioni svijet, koristeći naučni metod za rješavanje konkretnih, svakodnevnih izazova. Vođeni vjerovanjem u pokretačku moć radoznalosti, integriteta i posvećenosti, težimo razumijevanju složenosti ljudskog ponašanja.

Naša vizija je da postanemo lider u primijenjenim istraživanjima ponašanja, prepoznati po unapređenju razumijevanja ljudskog ponašanja i primjeni naučnog metoda u rješavanju problema. Težimo ka budućnosti gdje se nauka i inovacije prepliću kako bi podstakle društveni napredak, unaprijedile uspjeh organizacija i doprinijele boljitku čovječanstva kroz znanje i saradnju.

Naša misija je da omogućimo našim partnerima da uče efikasnije, kreiraju bolje proizvode, grade snažnije timove i donose bolje odluke. Kroz inovativna istraživanja i primjenu savremenih naučnih metoda, pretvaramo uvide u praktična rješenja, pomažući našim partnerima da se prilagode i napreduju u dinamičnom i neizvjesnom svijetu. Naš rad vodi neprestana težnja da svako istraživanje bude bolje od prethodnog, jer vjerujemo da napredak leži u neprekidnom učenju, usavršavanju i prilagođavanju.

Znanje je za nas nerivalno dobro – resurs koji raste kada se dijeli. Naš rad je vođen uvjerenjem da razumijevanje ljudskog ponašanja koristi cijelom društvu, zato smatramo da je naš zadatak kao istraživača prije svega da postavimo dobra pitanja. Saradnja, otvorena nauka i dijeljenje znanja temeljni su principi našeg djelovanja.

DAMAR Lab nije samo mjesto gdje se proučava ljudsko ponašanje; to je prostor gdje se znanje transformiše u konkretne akcije, gdje radoznalost vodi inovacije, a greške postaju stepenice ka uspjehu.

